

Privredno - kulturne
Matiце
za Sjevernu Dalmaciju

ГЛАС

Izlazi Četvrtkom.

Privredno - kulturne
Matiце
za Sjevernu Dalmaciju

Godišnja pretplata za našu državu 40 din., za
Ameriku 2 dolara, a za ostalo inostranstvo 80 din.
Članovi Matice dobivaju list besplatno.
Primjerak 1 din.

Шибеник, 24. Јануара 1931.
БРОЈ 92. ГОДИНА III.

Vlasnik »Privredno-kulturna Matica« za sjev. Dalmaciju
Urednik Dr. NIKOLA SUBOTIĆ
Uredništvo i uprava — Ulica Božidara Petranovića 16
Telefon br. 63. — Broj ček. računa 38.242.

Ciljevi i načini našeg rada

Mnogi nas prijatelji pitaju na koji se način može izaći u susret našim potrebama?

Ima već dvije godine da je na sastanku Matice u Šibeniku odlučeno da se osnuje Privredni savez i kroz cijelo ovo vrijeme i Matica i Savez su se pripremali za rad, ispitivale su se najpreče potrebe, kojima bi se moglo u našim prilikama izaći u susret, tako da se sada počinje ostvarivati jedan dio programa, koji je najpotrebitiji i koji se odmah može ostvariti.

Na svakom koraku propituju ljudi koliko ima para i na koji će se način dijeliti krediti, kao i to kojima će se poslovima početi odmah baviti?

Ne zastaje rad kod nas radi nestašice novca nego radi nestašice volje u radu, radi neshvaćanja u radu, radi toga što se ne uočuju jasno činjenice i što se previše općenito gleda na sve stvari.

Kod nas su sva pitanja još neproučena, na narod se gleda jednim i suviše općim pogledom, ne ulazi se u pojedina pitanja: privredna, socijalna, zdravstvena, prosvjetna, ne proučavaju se privredne prilike, duševne sklonosti, klimatski odnosi, pa pitanje saobraćaja, uprave, poreza, izvoza, uvoza, koristi pojedinih grana gospodarstva, odnosi trgovine, obrta, zanata. Isto tako istorije, etnografije, uloge religije i mnoga druga pitanja, koja su usko spojena sa životom narodnim.

Ne ulazeći u pojedina pitanja kod nas se većinom dobijaju samo općeni odgovori: ili da je naš narod sposoban za sve ili da se s njim ne može ništa učiniti.

Pa ipak život se razvija svojim tokom, pa i u našim prilikama jedni se naši ljudi bave naukom, drugi pravnim odnosima, te raznim privrednim, prosvjetnim, kulturnim, zdravstvenim pitanjima, samo to nije uvijek dovoljno međusobno povezano. Rezultati rada u pojedinim granama daju dovoljno osnove za dalji rad i razvitak. Mjesto da se gubi u suviše općim pitanjima i da se pojedinci muče sa mislima kakva će biti sudbina našeg naroda, na koji pravac rada treba polagati više na duhovni ili materijalni, važnije je baviti se i rješavati pojedina pitanja: kako se naš čovjek može zdravstveno podignuti, koji je privredni razvoj u kojem kraju moguć, što je potrebno za prosvjetni razvitak, koji se uslovi kulturnog života mogu i u našim prilikama ostvariti.

Iz cijelog reda ovih pojedinačnih pitanja, u kojima svaki pojedinac može naći svoju ulogu, u raznolikim prilikama u kojima se nalazi, razvijace zajednička saradnja raznih društvenih slojevi, koji su upućeni jedni na druge.

A ne treba mnogo napora, pa da se postignu veliki uspjesi, samo ako se pravilno postave pitanja, jer ima mogućnosti da se rješavaju sa pomoću

raznih organizacija, pomoću državnih ustanova, banovinskih, općinskih, i raznih faktora, koji djeluju u našem narodnom životu.

Mnogo stvari ima, koje zavise samo od naše volje, pa da se našim svijetu pomogne sa neznatnim sredstvima ili gdje ne trebaju nikakva druga sredstva nego samo dobra volja.

Kroz najkraće vrijeme može se pružiti pomoć onima, koji žele da ljudske urede svoj način življenja, za svoje blago da udese bolju zgodu. Koliko god ljudima treba u zdravstvenom pogledu mogu imati na raspolaganju ljekare i ljekove u ambulancama i apotekama i po varošima i po selima. Samo sa najobičnijim članarinama svaki naš kraj od nekoliko sela, pa i jedno veliko selo od pet-šest stotina kuća moći će imati svoju apoteku, ambulantu, ljekara, veterinarski odjeljak, dobijati upute iz domazluka, držanja blaga, njege djece, u kratkim domaćićkim, poljoprivrednim, zdravstvenim, zadrugnim tečajevima, sa pojedinačnim posjetama i uputama, imajući na raspolaganju izrađene planove za kuće staje, đubrišta, nužnike itd. Sa osnivanjem zdravstvenih zadruga, od kojih već imamo nekoliko moći ćemo ostvariti mnoge zadatke, a za njih se traži samo dobra volja.

Na ovaj će se način stvoriti uzorne seljačke kuće i uzorna gospodarstva.

Gdje ima zemlje za obrađivanje i gdje postoji mogućnost upotrebe sprava i mašina udruživaće se za njihovu nabavku i upotrebu, uživajući obilatu pomoć.

Gdje treba provesti navodnjavanje ili se braniti od povodanja može se najlakše međusobno pomoći sa vodenim zadrugama, kojima su osigurani i krediti i pomoći.

Potreba unapređenja povrtljarstva, voćarstva pčelarstva, stočarstva, peradarstva, upućuje ljude na udruživanje u ovom pogledu, s obzirom i na naše privredne prilike i na pomoć, na koju se može računati.

Zatim pitanja kredita, sredstava za proizvodnju, uređivanja proizvoda, što se sve udruženim načinom daje ostvariti, ukazuju svima koji načinom treba uputiti naš razvitak.

Pored »Privrednog saveza« u čiji djelokrug rada spadaju većinom spomenuta pitanja, sa ostalim pitanjima bavi se »Privredno-kulturna matica« i u njenom krilu pripremaju se ostvarenju dačkih domova, zbrinjavanje podmlatka seoskog i varoškog, izdavanje i nabavljanje knjiga i listova za narod i proučavanje naših krajeva i pitanja, održavanja predavanja sa živim slikama, predstava, tečajeva, osnivanje i poticanje svih onih društava i ustanova, koje se bave sa vaspitanjem i unapređenjem našeg svijeta (sokolska društva, ženske dobrotvorne zadruge i t. d.)

Sada radi i »Privredni savez« i »Privredno-kulturna matica« i svaki naš čovjek, koji ima volje da se bavi kojim pitanjem i koji želi da se dode i do pomoći i savjeta neka se obrati ovim našim centralama rada u Kninu.

Misleći želudac

U više puta imali smo posredne ili neposredne razloge, da se pozabavimo prilikama sjeverne Dalmacije uopće a Šibenika osobito, navlastito uoči teških posljedica jedne privredne krize, koja kao teški oblak prijete i pritiskuje naša sela i varoši. Htjeli smo da bi se a još na vrijeme pokrenule, sabrale i organizovale sve umne i materijalne sile ovog naroda na zajednički privredni rad držeći da će ova kriza, kao opće i vrlo ozbiljno zlo za sve naše društvene klase, ipak morati naći razumijevanja i stvarnog odaziva pa i kod onih ljudi, kojima je lični interes bio svagda kao i danas vrhovni i jedini zakon bivstvovanja. To smo nastojali postići ne dirajući u bilo koju osjetljivost naših društvenih odnosa, u formi i načinom potpuno objektivnog izlaganja i uvjeravanja.

Ali se »misleći želudac« sjeverne Dalmacije nije dao pokrenuti. Samo onda kada bi u svome nastojanju nabasali na činjenice, preko kojih se nije moglo ni smjelo preći, isti bi ustao da u jednoj ili drugoj formi ili preobraženju sa suvog trulog pjedestala reagira gnjevom nedostiživog božanstva. Tek bi tada misleći želudac ovog grada, kao neki njezin centar, osjetio potrebu da učini svoje ispražnjenje, dok smo mi sirotani, prepuni ideala i naivnosti, još bili spremni da mu povjerujemo i dalje nemilo mltili po principima i frazama o nesebičnom radu za narod, vodili brigu o njemu i bili zabrinuti za njegovu egzistenciju.

Tako smo silom tih prilika morali doći do saznanja da je fraza mislećeg želuca o lokalnom patriotizmu tek jedna dobra valuta, koju on baca od potrebe do potrebe na ovo svoje tržište da zavara prostodušne i prikrije sve ono zlo, koje, od njega skrivljeno, kroz godine povlači ovaj narod i grad k neizvjesnoj sudbini.

Tako smo vidjeli da na sami miris o uekom zajmu misleći želudac je našulio uši i upregao sva svoja osjetila, da ga lizne, sanjajući danju i noći o visini svih mogućih provizija s desna i s lijeva, o dobrom novčanju raznih projekata, pa se i privatni razgovori objelodanjuju kao poslastice i senzacije neupućenoj javnosti. Njemu, koji je sve kulturne i socijalne dobre odnose u ovom gradu razorio i rastrovao, deveta je briga što onda sve naše kulturne i socijalne institucije izumiru ili jedva živukaju. Glavno je da je njemu dobro, pametno računajući da je bijeda i neukost dobro podnožje njegove slave i opstanka. Stoga svoj lokalni patriotizam očituje da sve pare, koje izvlači kroz godine iz žuljeva radnog naroda, tom svom »ljubljenom narodu« vraća gradeći raskošne vile i kuće tamo negdje po dalekim varošima u sve to veću — diku, slavu i bogatstvo rodnog grada.

Rastapljujući se od milja prama malom puku a prijeteći nama kadli

tadli u njegovo ime teškom osvetom, izčekuju ga iza svakog gradskog ugla, seoske krčmice i t. d. da ga bijednog nahrane uz 30-40 po sto kamata. A kada zakon jedva prispje da ih malo pričepe, sa suzama u očima jadaju se nad tim čudnim zakonom, koji ne dozvoljava da se narodu u bijedi pomaže! Kud će tada jedan sirotan bez njihove pomoći?

Sipajući oko sebe ledeni mraz na svaki plemeniti pokušaj za narodno otkupljenje i napredak, upregnuvši u svoju službu bez milosti i t. zv. narodnu inteligenciju, misleći želudac postavio je ovdje oltar, s kojeg dirigira javnim mišljenjem i životom pohranjujući u svome budželaru i naše ideale kao razne valute, koje se s debelim kamatama unovčuju na narodnoj grbači.

Držali smo da se na oltar narodni dolazi tek onda, kada te ljudi na križ pribiju. Ovdje se prvo uzlazi na oltar a poslije može biti i križ i potop — a misleći želudac dobro umuje kada se i u općim potopu još uvijek nada da će mu uspjeti nekog udaviti da sebe spasi ili da će svotu zasluženi križ nekomu moći podmetnuti.

Povezujući ova naša opća promatranja s našim nastojanjem istaknutim u uvodu došli smo do uvjerenja da naša upozoravanja i programatična idealistička naklapanja nijesu mogla dovesti do ozbiljnog realnog uspjeha u ambientu, u kojem je kruta sebičnost princip javnog i većim dijelom privatnog života naših sugradana. Mi moramo s toga u buduće ići protivnim pravcem bezobzirno satirući u prvom redu sve zapreke, koje nam priječe ostvarenje našeg zadatka. Naše javno mišljenje, naš javni život treba istrgnuti ispod bezobzrne vlasti mislećeg želuca, koja je dotle doprla i sve zarazila, da nema krivca, da nema odgovornosti i da nema ni svijesti o odgovornosti. Misleći želudac nema više ni stida da se javno ne bi hvalio svojim podvizima. X.

Francuska smanjuje ulazak stranih radnika

Francuski ministar rada g. Grende odnosno pitanja nezaposlenosti izjavio je, pored ostaloga, da je broj stranih radnika kojima je dopušten ulazak u Francusku znatno smanjen; vlada se sporazumjela sa francuskim željezničkim društvima u cilju olakšanja povratka stranaca u njihove zemlje preduzete su energične mjere da se izbjegne invazija stranih radnika, koji dolaze u Francusku da rade uz snižene nadnice. Najzad, kaže g. Grenda, preporučeno je francuskim konzulima u inostranstvu da što više rade na tome da se osujeti dolazak u Francusku strane radne snage.

Jesam li poslao pretplatu?

Milan M. Brkić:

Osiguranje stoke

V.

Postavlja se pitanje: koji sistem da se usvoji kod nas? Privatno-kapitalistički ili zadružni? Državni, banovinski ili općinski? Da li slobodni, fakultativni, ili prisilni, obligatorni.

O privatno-kapitalističkom osiguranju ne treba raspravljati: njega treba načelno najodlučnije odbaciti. Bilo bi ludo da seljaci svojim novcem povećavaju dividendu akcionera osiguravajućih preduzeća (koja katkada prelazi 20%), a da sami nemaju od toga nikakve koristi. Općinsko osiguranje, također, ne bi bilo dobro usvojiti. Istakao sam neke od prigovora, koji mu se mogu uputiti. Države, u kojima je provedeno, vrlo dobro znaju, kako je ovo osiguranje teško na visini održati.

Ostaje da se oproba zadružno ili državno ili banovinsko. Izgleda, međutim, da bi bila bolja ova alternativa: zadružno ili državno-banovinsko. Samo državno ima svojih dobrih i loših strana, to je rečeno. Isto tako i banovinsko. Spajanjem državnog i banovinskog, njihove slabe strane bi se smanjile, a dobre pojačale. Bila bi tada bolja organizacija, bolji rad, jači nadzor, manji trošak. Pred ovim, zadružno osiguranje svakako ustupa. Glavna baza ovakog osiguranja bili bi banovinski zavodi, a država bi dotirala budžete tih banovinskih zavoda.

Nezgodu ovakog osiguranja jeste u tome, što bi sve palo na leđa države ili banovine: i upravni troškovi i plaćanje šteta. Postojali bi, istina, i prinosi seljaka, ali pitanje je, šta bi ti prinosi pokrivali. Njihova granica svakako ne može da bude velika, inače dobio bi se protivni rezultat: moguće smanjivanje broja stoke (pretpostavlja se obavezno osiguranje).

Čini se, na kraju, da bi najbolji rezultat dalo kombinovano osiguranje državno-banovinsko sa uzajamno zadružnim. Spajanje ovih raznih sistema dalo bi se lako organizovati na ovoj podlozi. Seljaci bi osnovali mjesne zadruge za uzajamno osiguranje, ove zadruge udružile bi se u banovinski savez zadruga, (a ovi savezi mogli bi se udružiti u jedan glavni savez za čitavu državu). Država bi pak u ovom osiguranju učestvovala organizovanjem jednog fonda, ali se inače ne bi miješala u mjesne zadruge i banovinske saveze, osim možda kontrole radi.

Mjesne zadruge osnivale bi se za manje područje. Dovoljno bi bilo, da svaka od njih obuhvati jedno veće selo ili dva-tri manja. To bi bilo potrebno radi toga, što bi poslovanje bilo u rukama samih seljaka, a seljaci ne bi znali ni mogli voditi posao široko razgranjen. Zatim, ako bi zadruge svoju djelatnost na veći krug rasprostranile, ove bi neminovno obuhvatali zadrugare, koji se među sobom ne bi poznavali. A seljaci, kao i svaki uostalom, nerado jamče za one, koje ne poznaju. U slučaju nezgode oni bi jedan drugoga podozrivo gledali. Gdje se zadrugari poznaju, tu je veće međusobno povjerenje, oni se rado savjetuju i dogovaraju, u nepriključnosti se pomažu, lako jedan drugoga nadziru i dr.

Organizaciju mjesnih zadruga provodili bi sami seljaci (eventualno uz pripomoć državnih ili banovinskih stručnjaka) po jednom obrascu zakonom određenom za čitavu državu. U njihovim rukama bilo bi poslovanje i uprava. Zadruge bi u poslovanju bile

samostalne. Ali ova samostalnost ne isključuje nadzor banovinskog saveza, koji bi, vršeći pravo kontrole, mogao preko banske uprave natjerati zadruge na vršenje njihovih zakonskih dužnosti. Detaljan način kontrole i sankcije imao bi odrediti zakon.

Mjesne zadruge davale bi otštetu samo u slučaju pojedinačnih nezgoda i manjih pomora, dok bi štetu nastalu većim zarazama i pomorima naknadio banovinski savez. (Šta je pojedinačna, a šta opća nezgoda, opću pomoć, imao bi precizirati zakon). Sredstva za davanje naknada bi mjesne zadruge dobivale kao uopće sve zadruge sa uzajamnim osiguranjem: razrezivanjem štete na zadrugare (po unaprijed utvrđenom razmjeru).

Šta su to burze ili berze?

Kako kod carinskih ugovora upravljaju cijenama proizvoda države, — jer ako je manja carina na pšenicu, to je i njezina cijena manja, a ako je veća carina i cijena je veća, — tako ili još i više cijenama upravljaju burze. — (berze) A šta su burze? Tako će doista mnogi zapitati. Valja nam dakle i to razjasniti. Rekli smo negdje naprijed, da se cijena u glavnom upravlja po ponudi i tražnji izvjesne robe. Što je veća ponuda, a manja tražnja, to je cijena manja; a što je manja ponuda, a tražnja veća, to je i cijena veća. Onaj dakle, ko umije upravljati ponudom i tražnjom, povećati i smanjivati, taj upravlja cijenama. A to se radi na burzi.

Burza je mjesto ili zgrada u kojem velikom gradu, kamo dolaze mnogi ljudi — mogli bismo ih nazvati burzovni trgovci — kao na kakav sajam, i tu trguju svojom robom, t. j. jedni je nude na prodaju, a drugi je traže, da je kupe. No glavno je, kako to biva.

Kod obične se trgovine trguje robom, koja se u istinu nalazi na tržištu, a na burzi se trguje robom, koja se nalazi bogzna gdje, a možda i nigdje. Tamo dođu burzovni trgovci, pa naprosto svaki veli, da ima toliko i toliko te i te robe na prodaju, a onaj drugi opet veli, da bi toliko i toliko takve i takve robe kupio. Tako jedni nude, a drugi traže, i na temelju tih ponuda i tražnja se ustanovljuje svaki dan cijena različitih predmeta. Što se kojega predmeta manje nudi, to mu je i cijena veća i t. d., kako smo to već za ustanovljene cijene rekli.

Ali sad pazite! Mi smo rekli, da tamo svaki trgovac samo veli: Toliko i toliko robe imam na prodaju; toliko i toliko hoću da kupim. Ali vi znate, da se može reći mnogo, pa se prema tomu može i na burzi mnogo nuditi ili tražiti. Da li je baš sve tako, to je drugo pitanje. Ali to može da bude jako štetno za cijelo narodno gospodarstvo. Evo kako: Radi se recimo o pšenici. Nekoliko takovih burzijanaca (burzovnih trgovaca) dođe na burzu i tu kažu, da imaju recimo negdje u Americi na hiljade i hiljade metričkih centi pšenice — koju baš i ne moraju imati — i da će oni tu pšenicu dovesti u Evropu, i to za jako nisku cijenu. Oni jednom riječju ponude jevtino jako mnogo pšenice. E, kad je oni daju jevtino, onda je mora dati i onaj, koji zbilja pšenicu ima, i tako je pala cijena svoj pšenici u zemlji, a naš poljodjelac mora dati pšenicu po ničem, ako se to gospodi na bur-

zi sviđi. Kako je s pšenicom, tako to ide i s drugim predmetima. Ljudi donose vijesti o tim stvarima s cijeloga svijeta, i tako ustanovljuju prema množini robe cijenu. Ta stvar može biti dobra, a može biti i zla. Ako se naime pošteno cijeli taj posao vodi, onda to je dobra stvar, jer se tako izravnavaju cijene pojedine robe, koja je na jednom mjestu preskupa, budući da je ima malo, a na drugom prejevtina, jer je ima odveć. Kad se pak dozna u kraju, gdje je te robe premalo, da iste robe ima drugdje odmah se ta roba i naručuje odanle, i tako se cijene izravnavaju.

Ali ako se taj cijeli posao vodi prema pretjeranim vijestima iz različitih krajeva, onda to može ubiti proizvođača, kako se to dosta često opaža baš kod proizvođača poljodjelskih proizvoda. Takav zao posao

vodi se obično u potplaćenim novinama, koje ima kakav burzijanac u svojim rukama, a koje onda rastrube po svijetu kojekakve lažne glasove, što onome burzijancu pomažu. Tako na pr. napišu novine — jer to hoće takav burzijanac — da je u najplodnijim kukuruznim krajevima ljetina slaba. To znači, da će kukuruza biti malo. Zato mu odmah cijena poskoči, i onaj burzijanac, koji je valjda imao mnogo kukuruza na prodaju, pa je za to i dao takovu vijest u novine, lijepo sada skupo prodaje svoj kukuruz. No za to ona siročad, koja kukuruz nužno treba, mora da je skupo plati, jer misli: Biće poslije još i skuplji, kad ga je slabo urodilo. Kukuruz će međutim možda biti i bogzna koliko i jevtino, jer je ona vijest o slaboj ljetini bila izmišljena.

J. P.

Važnost prskanja voćaka

— Ako želimo da nam voćnjaci napreduju, moramo da i dalje redovno prskati —

O štittastoj uši pisano je i suviše u posljednje vrijeme. I dok izvjesni tvrde da je uš iščezla i da se više neće ni vraćati, drugi misle da se i samo dobrom njegovom mogu voćke sačuvati od štetočine, a treći, najzad, daju najpametniji savjet da se prskanjem i dalje produži.

Potpuno je tačno da je u većini krajeva zaraza u zastoju, ili da je neobično naglo opala, poglavito u mjestima nastradalim lani od plamenjače. Što se pak tiče njege voćaka, uš se najviše množi na zdravim mladim voćkama punim soka, gdje nalazi hrane u izobilju, dok u starim iznurenim voćnjacima zaraza sama od sebe iščezava.

Ali iako je uš u opadanju, iako možemo očekivati da će uskoro i iščeznuti, naročito ako budemo imali blagu i vlažnu zimu i vlažno proljeće, u još zaraženim krajevima ne smije se prestati sa suzbijanjem štetočine. Jer svima nam je sada jasno da prskanjima nismo mogli da suzbijemo zarazu, ali da su svi dobro isprskani voćnjaci ostali zdravi i, ako već nisu sačekali kraj zaraze, sigurni su da će je prekužiti. I tako, iako se pokazala kao tačna narodna izreka »Bog dao Bog, oduzeo«, koja toliko godi lijenosti i nemarnosti, još smo bolje uvidjeli tačnost i druge izreke vrijednih ljudi »Pomozi se sam pa će te i Bog pomoći«, a u ovom slučaju i desetostruko nagraditi.

Uostalom, ne smijemo zaboraviti da se u svima naprednim zemljama, čiju ćemo konkurenciju morati da izdržimo, prskanja voćnjaka sve se više primjenjuje i čine najvažniji dio zimске i ljetnje njege i predohrane od raznih bolesti i štetočina.

I najbolja njega voćnjaka kako je mi shvatamo: oranje i okopavanje voćnjaka; kresanje voćaka i čišćenje od suvih grana; skupljanje i spaljivanje zaostalih ubudalih plodova i lišća; dubrenje; pa i samo krečenje itd., pojačavaju snagu voćaka, umanjuju broj njihovih neprijatelja, ali ih mogu od njih potpuno spasti voćnjak, jedino zimskim i proljećnim prskanjima.

Za zimska prskanja preporučuju se karbolineumi (među njima najbolje dolazi karbokrimp), sumporaste ili kalifornijske čorbe (na primjer Solbar), ili, i bordovska čorba bilo sama, bilo sa petroleumom.

Proljećna prskanja vrše se poglavito sa bordovskom čorbom kojoj se dodaju sredstva sa arsenikom ako su

u izgledu navale gusjenica, ili sa već pomenutim sumporastim čorbama. Dakle, ne samo što ne treba prekinuti sa prskanjima u zaraženim krajevima, već i u nezaraženim moramo ih dalje propagirati, sve dok voćari ne uvide i sami od kolike ogromne koristi mogu biti.

Jedino bi se moglo zamjeriti prskanjima, da se, s pogledom na današnje stanje šljivaka, ne isplaćuju uvijek. Samo ako želimo zaista da naše voćarstvo postane jedan od izvora blagostanja. Što prvo lako može biti, moramo promijeniti dosadašnje metode rada. I u dobro podignutim voćnjacima, čuvanim i njegovanim kao što treba, i prskanja će se desetostruko isplaćivati.

P. V.

Zakon o isplati iseljeničkih uloga kod „Prve Srp. Zemlj. Banke“

Nj. V. Kralj potpisao je zakon o isplati iseljeničkih uloga kod „Prve Srpske Zemljoradničke Banke“.

Budžet Dravske Banovine

Sad je i Dravska Banovina izradila svoj budžet za god. 1931.-32. I ako je ona bila posljednja na tom poslu, ona ga je bolje svršila od drugih banovina, jer su sve druge povećale budžet, a neke i do nemogućih granica, a samo je ona smanjila lanjski za Din. 16.098 271.

Pošumljavanje Primorske banovine

Poljoprivredno odjeljenje Primorske banovine izradilo je plan za pošumljavanje goleti, koje u banovini predstavljaju 40 po sto zemljišta. Ovi radovi izvršiće se sukcesivno, a počće još ove godine. U projektu je da se u cijeloj banovini ove godine zasade 2.000.000 mladica.

Izmjene i dopune trgovačkih ugovora

U ministarstvu inostranih djela i u ostalim nadležnim ministarstvima sredi su se i dovršuju materijali za zaključenje, izmjene i dopune u trgovačkim ugovorima. Među prvima će se pristupiti pregovaranju s Austrijom i Turskom, a kasnije sa Španijom, Arabijom i G.čkom. Kad se sav materijal prikupi i sredi, onda će se u sporazumu s vladama odnosnih država odrediti mjesto i vrijeme pregovora.

Pregled događaja u svijetu

— Najvažniji događaji ove sedmice odigrali su se u Ženevi. Tu je zasjedao i radio odbor za evropsku uniju; tu je započeo rad Savjeta Društva Naroda.

Komisija za evropsku uniju obrazovala je jedan organizacioni odbor, koji će imati da izradi program rada i unutarne uredenje same komisije, a na kraju je jednoglasno primljena ova rezolucija, koju su izradili Kurcius (Njemačka), Henderson (Engleska), Brijan (Francuska) i Grandi (Italija):

»Mi smo u toku ovih posljednjih dana proučavali i između sebe diskutovali o problemima, koji se pojavljuju u našim respektivnim vladama i nama je postalo sasvim jasno da jedna od najvećih teškoća za ekonomsku obnovu Evrope jeste neimanje povjerenja u budućnost, što dolazi od uznemirenosti, koja vlada u pogledu političke situacije. Ta uznemirenost se povećala usljed izvjesnih glasova, koji dolaze od neodgovornih krugova o mogućnosti jednoga međunarodnoga rata.

Mi priznajemo da u Evropi sada postoje političke teškoće i da su one postale još veće usljed ekonomske nestabilnosti i rdavog stanja, koja proučavaju iz opće krize.

Najbolje što možemo da učinimo za poboljšanje ekonomske situacije jeste da ne dopustimo da se sumnja u solidnost mira u Evropi. U svojstvu ministara vanjskih posala i odgovornih predstavnika evropskih država, nama leži na srcu da objavimo da smo više nego ikada rješeni da se poslužimo mehanizmom D. N. u cilju spriječavanja svakog pribjegavanja sili«.

Na sjednici Društva Naroda pretresala se je žalba Njemačke protiv ugnjetavanja njemačkih manjina u Poljskoj, osobito radi postupaka vlasti prilikom posljednjih izbora u Poljskoj. Govorili su 7 ministara inostranih djela Kurcius i Zaleski. Ovaj je priznao da je bilo izvjesnih nepravilnosti. Zatim je ova stvar, za koju se je vjerovalo, da može biti i opasna, skinuta sa dnevnog reda.

— Konferencija indijska. t. zv. „Okruglog stola“, završena je.

— Izbori u Španjolskoj biće 1. marta.

— Sastao se je parlament u Francuskoj.

— Obnovljen je savez Poljske i Rumunjske.

— Engleska je ponudila svoje posredovanje u sporu između Bugarske i Grčke.

Просвјетне задруге на селу

— Прва просвјетна задруга основана је у селу Врелу у Тамнави —

У селу Врелу у Тамнави, основана је недавно просвјетна задруга којој је циљ да старије сељаке и сељанке научи основним потребама хигијене, привреде уопште и домаћинства.

Са прилично неповјерења пришли су сељаци у почетку овој просвјетној установи у своме селу, али већ после првог заједничког састанка, на коме им је директор Централног хигијенског завода г. др. Степа Иванчић изложио потребу и начин рада ове просвјетне задруге, сељаци су били одушевљени, и први курс ове задруге забиљежио је као своје слушаоце 46 сељанака и 60 сељака из села Врела.

Ова просвјетна задруга ради сваке недеље по три дана узастопце, окупља сељаке на заједничке састанке, и на свима досадашњим састанцима просјечно је било по двије стотине слушалаца.

Ради ових састанака сваке недеље из Београда одлази по неколико љекара Централног хигијенског завода, који одржавају популарна предавања, као и други стручњаци из пољопривреде и газдинства, који такође поучавају сељаке.

Прва просвјетна задруга на селу, навршила је на одличан успјех. Централни хигијенски завод одлучио је да сличне задруге отвори у већем броју села и то одмах, за вријеме још ових зимских мјесеца, када су сељаци и сељанке слободни од пољских радова, како би за сада стекли потребно знање и применили их пактично чим гране пролеће и отпочну радови у пољу.

KRATKE VIJESTI

— **Posveta zastave beogradskog mjesnog odbora „Jadranske straže“** izvršena je 18. o. mj. na vanredno svečan i impozantan način. Zastavi je uz siroo oduševljenje prisutnih kumovala Nj. Vel. Kraljica Marija. Znamenita je svojim sadržajem povećlja uzvišene Kume, koja je tom prilikom pročitala.

— **Na konferenciji članova onih sokolskih društava**, koja su organizovana u praškom savezu sokola, a koja je održana u Pragu ovih dana, raspravljalo se je o IX. svesokolskom sletu, koji bi se imao 1932. god. održati u Pragu. Jugoslaviju su na toj konferenciji predstavljali dr. Bajžel i gđa Škalarjeva. Zaključeno je, da se pozovu sokoli iz svih slovenskih zemalja, da prisustvuju sletu i da se podjedno zajednički proslave 100 godišnjica proslave M. Tyrša. U tu će se svrhu obrazovati zajednički odbor, u kojem će Jugoslaviju predstavljati g. dr. Belejčić.

— **Politička situacija u Rumunjskoj** smatra se vrlo zaoštrenom. Nije isključeno da poslije dolaska Titulescu, kojeg u Rumunjskoj očekuju 25. o. mj., dođe do važnih političkih događaja.

— **Dva interesantna procesa** vodiće se ovih dana pred izvanrednim tribunalom za zaštitu države u Rimu. Objavljena je optužnica protiv dviju grupa slovenskih radnika i seljaka iz Trsta i Istre. Prva grupa izlazi pred tribunal 22. a druga 27. o. mj.

— **Predlog Njemačke u Ženevi** da se pozove na učestvovanje u sjednicama odbora za evropsku Uniju i Turska i Ruskija, podupro je i Henderson. Protiv poziva izjavili su se Titulescu i dr. V. Marinković, koji se je napose u svom govoru povodom diskusije o referatu Colinovu izjavio za preferencijski sustav, koji da je bolji od sustava maksimalnih pogodnosti.

— **Haiduk Todor Medić** bio je ovih dana uhvaćen u Erveniku i dopraćen u sudske tamnice u Šbeniku.

Traktori za oranje

Traktori sporo ulaze u naša sela, ali je glavno da njihov broj polako raste. Jedno od sela koje je među prvima dobilo traktor, to je bosansko selo Kobatovci. Ostoja Vuruna, iz Kobatovaca, je prvi težak u Bosni koji je počeo da ore pomoću traktora. Zanimljivo je i važno da je Ostoja Vuruna čovjek koji sada ima oko sedamdeset godina, te su njegove napredne ideje u toliko simpatičnije.

PRIVREDNE BILJEŠKE

Gdjegod su šljive prskane protivu štítaste uši uspjeh je potpun. To ne znači da uši uopšte nema i da prskanje treba prekinuti, jer samo od jedne uši mogu zaraziti čitavi krajevi.

Prskanje šljiva treba najenergičnije produžiti, jer se pored štítaste uši suzbijaju i drugi insekti, koji su mnogobrojni a koji svake godine prčinjavaju znatnu štetu.

U vlažnim podrumima se oko vinskih sudova uhvati zelena bud koja kvari sudove, a kad se napusti može kroz duge dospjeti do vina koje lako pokvari. U ovakvim podrumima često suvom krpom probrisati vinske sudove a s vremena na vrijeme podrum dezinfikovati paljenjem sumpora računajući 20 grama na jedan kubni litar.

Ako svinja dobije uši, onda treba pomoću manje četke utjerati u svinjsku kožu kakvo blago ulje, najbolje laneno, ili razblaženu svinjsku mast. Ako se ovo ponovi i poslije nedjelju dana, zagađena svinja potpuno će se očistiti od ušiju.

Breskvu u čistoj kulturi treba saditi na ostojanju od 4 metra. Na ovom rastojanju stane na jedan hektar: posadena u kvadrat 625 komada, a posadena u trougao stane 725 komada.

Ondje gdje hladnoća dostiže 16 stepena ispod nule vinogradi se moraju zagrtati. Ako pupoljci na čokotu izmrznu rodnost će se izgubiti za dvije godine. Jači mrazevi mogu uništiti čitave vinograde koji nisu zagrtnuti.

Zauzimanjem nekolicine naprednih seljaka iz sela Molkočevci, osnovana je stočarsko-govedarska zadruka za sela Molkočevci, Jazir Brdo i Čulinac (srez glamočki).

НАШИ ДОПИСИ

Кричке, 18 јануара

„Глас“ је јавио, да је гром ударио у парохијску цркву овог села св. Ђорђа. Ватра је све уништила тако да се није ништа могло од ње спасити. Штета је велика, јер је било у цркви лијепих и драгоцених ствари. Пропао је и дивни иконостас, који је рађен прије петсто година.

Брзо ће се започети са обновом цркве. Зато ће требати издаци, које село неће моћи поднијети. Оно се нада помоћи своје браће, која знаду, какову је тешку улогу имало село Кричке у историји страдања православне цркве у Далмацији и како је оно ту улогу часно извршило.

Љубомир Перинић

Дрниш, 16. јануара

Неколико Срба веселило се је, на нову годину, у затвореном локалу Пјевали су од реда, што су знали и умјели, па и пјесме, које су у прошлости научили као патриотске. Власт их је поапсила и предала суду дрнишком, који их је задржао у притвору све до Богојављења, кад их је окружни суд у Шибенику ослободио.

Тражећи законско оправдање за оваково апшење и за овако дуг судски притвор, морамо без сненивања казати, да се то оправдање не може наћи.

Ервеник, 19. јануара.

У овом селу, гдје се је родила мајка ајдука Тодора Медића, пао је он, у очи Богојављења, властима у руке. Пао је равно ва прву годишњицу смрти жандара, који је погинуо од његове пушке.

Овај је пад донио опће изненађење, не толико по времену кад је дошао, јер се ипак знало, да то вријеме мора доћи, колико по начину, како је дошао. Вјерујући у ванредну хитрину ајдука Медића, свијет је очекивао, да ће његов пад бити јуначки. Напротив, Медић је свршио као наивно једно дијете.

Иако ова година, по хладноћи, није зла, она је притјерала овог орла, да под стрехом тражи заклоништа. Не знамо из којих разлога, да ли можда из ранијих услуга, Медић је, тражећи таково заклониште, повјеровао овдашњем поштару Иванковићу и пристао на скровиште, које му је овај понудио, у поткровљу празне жупничке куће. Држећи као црквинар кључеве те куће, Иванковић је затворио кључем Медића у поткровљу. А тад је могао јавити жандарима, да је ајдук у кавезу, из ког не може излетити.

Жандари су дошли у великом броју појачани са финансијским стражарима и рондарима. Отворила се је ватра, која није могла дуго ни потрајати. Медић је повређен на глави, а сачмом на рамену, али су повреде лаке. Добивши вјеру, да неће бити убијен, он је пристао да се преда. Кроз прозор је одбацио пушку, револвер, фишеке и торбу, а затим се спустио низ уже, које су му жандари добили. Имао је на себи скоро ново одијело жандармеријског наредника, са три похвална знака на рукаву, опанке, а у торби нешто више од 2000 динара. Одведен је под јаком стражом у затворе шибенског суда.

Вијест о хватању ајдука Медића брзо се је раширила по свим селима и сада се свуда само о томе говори. Праве се разна нагађања о томе, што ће бити са Медићем. Интересантна је појава, да свијет не осуђује онако оштро Медића, као што је, 60. год. прошлог вијека, осуђивао ајдука Кутлачу, који је био објешен у Задру, јер се налази да Медић није био крволок као Кутлача.

Свакако ће ово хватање донијети народу Буковице и Котара олакшање, јер ће се скинути терет извјесних мјера, које је власт, из невоље, морала поставити.

Presadivanje starijih voćaka

Presadivanje starijih voćaka treba izbjegavati jer se teško primaju. Ali, ako se ma iz kakvih razloga jedna starija voćka hoće da presadi, treba postupiti ovako: da se presađena voćka primi treba je izvaditi tako da oko žila bude što više zemlje. Zato je najbolje presađivanje izvršiti preko zime kada je zemlja zamrzla, kada se zemlja ne troši i lako se busa sa žilama vadi. Oko busa treba oprkopati oko 60 cm. od stabla, žile na tom odstojanju, kao i na dubini od pola metra, prosijeći i busu sa voćkom izvaditi.

Voćku natovariti na kola i prenijeti je do novog mjesta. Na novom mjestu treba iskopati jamić nešto širi od širine busa. Na njegovo dno i svuda sa strane rasturiti zgorjelog stajskog dubreta pa voćku sa busom unutra postaviti i učvrstiti. Ovako presađena voćka će se primiti a u protivnom vrlo teško, zato presađivanje starijih voćaka izbjegavati ili ograničiti na najnužniju potrebu.

Закопано благо

Био неки човек, — казује се у једној народној причи, — па кад је осјетио да му се ближи крај живота, повозе своје синове, да се опросте с њима.

Кад су му дошли синови, он им узме говорити, да не жале за њим, јер им он оставља поштено име и велико благо, закопано у њиви, коју им оставља у наслеђе. Само ваља да загну па да вађу то закопано благо.

У брзо умре тај човек. Синови га лијепо опремише, па одмах узеше ашове и мотике и отидоше на њиву, да копају и траже закопано благо, о коме им је говорио отац на самрти.

Копаше и копаше; копаше неколико дана, али не нађоше ђуп с дукатима, — како су они очекивали према очеву казивању.

Изријаше за три и четири ашова читаву њиву: растрошише и равнише мотикама и најмању грудвицу, али злата опет не нађоше. И они одоше кући, љути и на оца и на себе саме.

Њиву као и обично засијаше. Али је усјев сада био необичан. Почео бујати и расти, као никадотле. И дође вријеме жетви, они добише на тој њиви три пута више рода, но што су га дотле имали, и за род узеше само суво злато, те лијепо и платише што су коме били дужни, и набавише све што им је било потребно за кућу.

Сад тек видјеше да им је отац истину говорио, кад им је рекао да је у њиховој њиви закопано благо. Само га они у први мах нису разумјели. У њиви нису били закопани дукати, него је благо било у плодној земљи, коју је ваљало добро прекопати, да би могла донијети добар род.

И последице су увијек разумно радили своју земљу и рад им се увијек богато исплаћивао, те су они у истини били нашли у земљи закопано благо.

Ова народна прича казује нам врло много.

Из ње се можемо научити томе, да без зноја нема ништа. На све стране је богатство, само је оно покривено. Ваља га радом пронаћи.

Разумним и истрајним радом једно се може нешто привредити.

И опет има људи, који мисле да се може живјети и напредовати без рада.

Ж. О. Дачић

Земља за дунју

Дунја тражи земље у хранљивим материјалима у исто вријеме дубоке, а при том да су мало влажне. На јаким земљи дрво ће се бујно развити, родност ће бити обилата. Плод ће бити крупан и добар. На земљи слабој родност ће бити слаба, плод ће бити ситан, тврди и неугледан. Нарочито је неповољна земља каменита.

Ако се ма из каквих разлога дунја хоће посадити на земљи пијесковито-шљункастој и уопште посној, мора се вршити редовно дубрење са стајским дубретом а ово дубрење допуњавати са вјештачким дубривима.

Да дунја редовно рада мора се дубрити сваке године са 15 000 кг. стајског дубрета, или са 344 кг. ђилске салтре, 96 кг. суперфосфата и 162 кг. калијеве соли са 40 посто. Ова се количина подрачумијева на 600 комада дунја (један хектар) које су стигле у пун род.

Iskorišćavanje promrzlog krumpira

Dešava se da krumpir u trapu preko zime promrzne. Takav krumpir nije za ishranu ljudi, ali se da lijepo upotrebiti za ishranu stoke i to na dva načina:

1. Iz trapa treba svakoga dana izvaditi samo onoliko promrzlog krumpira koliko se može potrošiti za jedan dan za ishranu stoke. Prije nego što se da stoci ovaj krumpir treba ili prokuvati ili zapariti vreloom vodom. Ovaj način upotrebljava se kada nema izgleda da će se вријеме скоро пролјешати и када количина промрзлог крмпирa није велика. Иначе треба примјенити овај други начин:

2. U slučaju da вријеме отопли и када се имају веће количине промрзлог крмпирa треба cjelokupnu количину промрзлог крмпирa прокувати па онда стрпати у silos. (Mjesto silosa mogu se upotrebiti и дрвене кace), добро је набити и то нарочито око зидова silosa да не би vazduh ulazio. Poslije nekoliko дана nastaje вријеме због чега се стварају киселине које спрјечавају да krumpir даље трли.

U silos-kace može se staviti и svjež promrzli krumpir, samo ga u tom slučaju треба isjeckati, добро набити, покрити и притиснути каменом да не би ulazio vazduh и prouzrokovao даље truljenje.

Ma који начин да се употреби, uvijek promrzli krumpir kada се даје stoci треба помјешати с другом храном (jarmom, pljevom, šašom и t. d.) Promrzli krumpir najbolje је davat svinjama

Д.

Bolesti kod živine

Nestalno, promjenljivo zimsko вријеме, кише, вјетрови, снијегови и мразеви, nepovlжно utiču и на živinu, јер и živina može да nazebe.

Nazeb је kod živine često prolazna stvar, али može да има и теške posljedice, ако се на вријеме не приступи njezi и liječenju. Katar се да lako razlikovati od običnog prolaznog nazeba, јер živina која је dobila katar odmah malakše, izgubi apetit, počinje да kašlje, teško дише, просто pišti, noskice се zatvaraju јер су napunjenje zaraznom tečnošću, која се на otvoru noskica pretvara у mjehurice. Kad се tečnost у noskicama zapeče, oči oteku и postepeno се zatvaraju, на usta zbija žuta tečnost, nastupa potpunai malaksavost и živina uginе.

Čim се primjete ovi znaci bolesti od koje danas živina najviše strada, potrebno је odmah приступити liječenju. Na prvome mjestu potrebno је bolesnu živinu odmah odvojiti у suvo, čisto, добро provjetreno mjesto. Zatim треба kokošarnike добро čistiti и dezinfikovati, rupe pozatvarati, добро isušiti.

Bolesnoj živini треба odmah dati jednu kašiku gorke soli, rastvorene 250 grama на pola litra vode. Zatim треба isčistiti noskice и usta и pomoću vate и mekane krpе, па onda dati lijek koji се sastoji из ових dijelova: 40 kapi rafinirane karbolne kiseline, 1 kafenu kašiku kristalnog mentola, 2 kafene kašike običnog petroleuma, 6 kafene kašike „eukalptus ekstrakta“ и 6 kafenih kašika običnog maslinovog zejtina. Ovaj lijek треба ubrizgavati pomoću male prskalice. Ubrizgavanje се vrši dva puta dnevno: prije и poslije podne.

Oboljeloj živini треба dati laku hranu, kuvan pirinač на mlijeku и dosta zelenila.

G. B.

Суданска трава

У последње вријеме стручњаци препоручују за крајеве, који пате од суше такозвану суданску траву, која одлично подноси сушу.

Суданска трава је једногодишња биљка и сије се сваког прољећа у у мјесецу априлу (по хектару око 60 кг. у редове од 10 до 20 сантиметара размака). За сађење суданске траве препоручује се да се спреми чиста њива, јер је ова трава у почетку свога раста врло осјетљива те може да је угуши коров. У прво вријеме суданска трава напредује врло споро, међутим последије три до четири недеље отпочиње нагло да расте.

Суданска трава даје два а у повољни климатским прикама и три откоса; вегетација траје око осам недеља. Један хектар суданске траве даје приликом првог откоса око 150 до 200 метарских центи зелене масе, а 40 до 60 метарских центи сувога сијена. Суданска трава као сијено одлична је храна и стока је радо једе.

Суданска трава је први пут у нас сијана 1925 године на Косову.

Пролјечна грагорика

Пролјечна грагорика је врло корисна пићна биљка, која се одликује нјежним stablom и lišćem и доста великом hranljivošću. Сије се рано с пролјеча — још у martu мјесecu, а stasava се за употребу у јуну или јулу мјесecu — dakle у оно вријеме, када обично нема зелене stočne hrane. S toga svaki poljoprivrednik треба да има izvjesnu površinu zemlje zasijanu ovom biljkom. Grahorica даје и врло добро siјeno, те се може iskoristiti и за spravljanje siјena. Sa јednog hektara zasijanog grahoricom može се dobiti од 12-16.000 кг. zelene hrane или 3-4000 кг. siјena.

Grahorica uspijeva gotovo на svima zemljama, како teškim tako и lakim, samo ако sadrže dovoljno kreča. Она popravља osobine zemlje и obogaćava ih у azotu, као svaka djete-linasta biljka. Obradu zemlje за grahoricu треба izvoziti још с jeseni или у toku zime, а рано у пролјече, čim се zemlja просуши, треба је sijati. Kada се grahorica upotrebljava samo за zimsku stočnu hranu, препоручује се да се siје у razmacima од 10-15 дана.

Količina sjemena potrebna за sjetvu površine јednog hektara, kreće се između 150-170 кг. Ovoj količini треба dodati око 30 кг. ovsa и zajedно posijati.

VI Ђ.

Пазите како чеш стоку зими појити

За стварање organskih sokova pljuvanje и želudačnih sokova stoci треба с jeseni и zimi више vode nego ljeti već и због toga што је zimi stočna ishrana pretežno suva. Razumije се да на 1 kilo suve hrane треба dati vode: konju 3 kila, govečetu 5 kila, ovcu и kozi 2 kile, а svinčetu 7 kila.

На дан и грло razumije се потреба vode (за jesenju и zimsku sezonu); kod konja 10-45, govečeta 10-70, ovce и koze 4-10, svinčeta 10-50.

Уопште, с jeseni и zimi када се стока у главном hrani сувом hranom, треба paziti да стока има dovoljno vode. Naravno, voda за piće zimi не smije бити много hladna, јер од pretjerano hladne vode može да nastupi oboljenje želudca.

Како са стоком да поступаш

Сељак без стоке не може се ни замислити. Зато сваки домаћин и брине о стоци, и чини све, да би му стока била здрава и напредна, те да од гајења стоке има истинске користи.

Који жели, да му се исплати труд око стоке, мора знати: да треба чувати и гајити само стоку добре пасмине. Али се не може имати увијек оно, што је најбоље. А томе смо сви ми по мало криви, јер смо годинама неразумно радили: извозили смо и продавали најбоља грла, а на занат нисмо обраћали много пажње. Тек у последње доба почиње се и код нас обраћати много већа пажња на приплодна грла.

Ако хоћеш да имаш добру стоку, мораш је добро хранити.

Али и то није доста. Нека је и најбоља храна, све ће то мало помоћи, ако се са стоком не поступа лијепо, и ако се не пази на њено здравље.

Стоку треба пажљиво и с вољом његовати. А у свакој прилици са стоком треба благо поступати. Вика, псовка и бој узане стоку, те стока преза од свачега и постане ђудљива и неупотребљива за рад, па је чак и опасна за оне, који су око ње.

Треба обратити што већу пажњу на чистоту код стоке. Тимар више вајди, но и најпунија зобница. Стоку треба уредно тимарити, а, кад год је могуће, и кунати је. И код стоке је чистота пола здравља. Без чистоте стока не може напредовати.

Стаје за стоку, јасле у стајама, корита и судови за храну и појење треба да су увијек опрани и очишћени. Стаје треба да су окречене и провјетрене.

У крупне стоке, нарочито у коња, може често испуцати копито. Зато чешће обриши стоци копито, прво влажном, па последице сувом крпом, и помажи машћу. То брани да се копито много овлажи, те да последице испрска.

Кад стока ради, па се зазноји, провајдај је, докле не тргне мало зној, па последице вежи на своје мјесто и добро изђебрај.

Стока може обољети у очима због прашине и другог гада, који могу ући у око. Зато чешће чистом влажном крпом обриши очи бар у крупне стоке.

Стока треба редовно да се креће. Кад се устоји, не пријајој храна, а од многог стајања отежа и дисање, ноге се уштале и настају разна обољења у зглобовима и зглавковима.

Никад не прегони стоку у раду. У почетку рада стоку лагано тјерај, док се не загрије, па је тек последице можеш мало више погнати. Добро је у вече, или и иначе пред крај рада, мало је мање тјерати.

За вријеме рада, ако се стока наклонила да мокри, заустави је и пусти је да се издува и помокри.

Стоку треба чувати и од мува и других буба. Најбоље је пуштати ласте, да по стајама праве гнијезда Ласте тамане муве.

Ж. О. Дачић

Pretplatnike koji ne prime u redu list molimo da nas odmah izvijeste da znademo ući u trag do koga је krivica.

NOVA STAMPARIJA — ŠBENIK

NIKOLA ČIKATO — Zastupnik